

Robert Prebil, igralec

Norost sama ni problem, bistveno je, kaj vam predstavlja

Od leta 1990 je zaposlen v **Slovenskem mladinskem gledališču**. Nekaj vlog je oblikoval tudi v Koreodrami Ljubljana (*Saloma*, *De profundis*), redno sodeluje z umetniškim programom *Radia Slovenija* in se pojavlja na televiziji.

Patricija Maličev,
foto Jure Eržen

Roberta **Prebila** se spomnimo iz filmov *Veter v mreži* Filipa Robarja Dorina, *Babica gre na jug* Vincija Anžlovarja in *Pod njenim oknom* Metoda Pevca. Odigral je tudi glavno vlogo v kratkem filmu *Rezina življenja* Martina Turka, ki je leta 2006 v Portorožu dobil nagrado za najboljši kratki film. Kmalu ga bomo videli v najnovejšem filmu Andreja Košaka *Stanje šoka*. Prav te dni je začel vaje za vlogo v predstavi *Stolp* v režiji Silvana Omerzuja. Leta 2003 je bil del umetniške ekipe, ki je v produkciji Wax Factory, Exodosa in Festivala Ljubljana pripravila predstavo *Razmadežna (Cleansed)* Sarah Kane v režiji Ivana Talijančiča. Preskusil se je tudi že v režiji *No. 203 – Duh resnice* po istoimenski knjigi Andreja Grabarja je doživel premiero leta 2003 v programu Odprto Mladinsko in pisanju – leta 1992 je pri Mladinski knjigi izšel njegov prvenec *Modri trikotnik*, ki je medtem postal kulturni in pred nekaj meseci doživel ponatis. V zadnjem času se posveča tudi likovni umetnosti, predvsem oblikovanju mozaikov in skulptur. Toda poleg vsega naštetega je **Robert Prebil** človek, ki zase pravi, da se je končno naučil sprejemati sebe takega, kot je – pa čeprav je zato, da je to dosegel, moral nekaj časa prebiti v bolnišnici. Njegova občutljivost, ki gre, ko ga gledamo in poslušamo, do kosti, je redka.

»Ali sem ribič, ki me je prevelika riba potegnila v vodo in bom utonil, ali sem ribič, ki ve, kako to ribo ujeti,« brez oklevanja pove, ko s komplimentom vrtam vanj, kako vendar, da me kot gledalca zanj na odrurše nikoli ni bilo strah.

Kaj pomeni, ko igralec v petek reče, da je prost?

Darilo. In še na koncert Stinga bomo šli. Popolnoma nepričakovano.

Niste človek panka?

Sem. V tretjem oziroma četrtem letniku gimnazije sem ravno še ujel delovanje FV kluba v študentskem naselju. Zanimivi časi so bili to. Tako kot večina tedanjih punkerjev sem bil tudi jaz v punkerskem bendu. Imenoval se je Demopakt. Imeli smo samo štiri koncerte, ampak z zadnjim se nam je že uspelo prebiti v večerni termin FV kluba. Kratka, a uspešna epizoda. Šlo je za zmes gledališkega nastopaštva, štiriakordnega ropotanja in provokativnih, a tudi duhovitih tekstov. Na Radiu Študent so nam v kritični oceni koncerta svetovali, naj raje zmanjšamo ostrino besedil, da ne bi zašli v težave z oblastjo ...

Menda ste bili na bežigrasjski gimnaziji tudi eden bolj talentiranih piscev.

Objavljal sem v šolskem glasilu *Koraki*. Eden od tako objavljenih tekstov se je znašel v rokah Lojzeta Kovačiča, ki je v Pionirskem domu vodil krožek literarnega ustvarjanja. Omogočil mi je nastop na dnevu mladih literatov Slovenije, kar je bila velika spodbuda, potem pa sem se pridružil še njegovemu krožku. Knjiga *Modri trikotnik* je bila končana šest ali sedem let kasneje. In ker se

Stran / Page: 26

Doseg / Reach: 125000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 1867 cm2

2 / 6

med pisanjem nisem trudil z objavljanjem, na koncu nisem vedel, kaj naj storim z napisanim. Poiskal sem Lojzeta Kovačiča in ga prosil za nasvet. Knjigo je ocenil kot dobro in jo posredoval naprej na založbo Mladinska knjiga. Tam je nato izšla v zbirki Mlada pota. Takrat so vsi, bolj kot jaz, slutili, da me bo gledališče tako posrkalo, da druge knjige verjetno ne bo v doglednem času. Zato sem še toliko bolj vesel letošnjega ponatisa.

Takrat ste izdali knjigo, se zapisali gledališču – sanjali pa o filmu.

Večinoma so našete dejavnosti naše mene. Igralski talent se je izrazil po naključju. Najprej v osnovni šoli, potem na gimnaziji, v gledališkem krožku. Zagrabilo me je. Podobno je bilo z literaturo: dobro sem pisal tedaj, ko sem začutil resnično stisko ali problem. Tako po naključju odkriješ talent. S filmom je bilo enako: nisem vedel, kakšen filmski igralec sem, to so mi povedali drugi ... Res pa je, da je film zelo vezan na starost igralca.

Kaj imate v mislih?

Videz, ki se spreminja s staranjem.

Karizma obraza?

Ne, ta lahko zdrži vsa obdobja. V mislih imam realni videz. Če poenostavim, bi rekel: najprej namesto vihravih mladeničev začneš igrati očete, na koncu pa samo še dedke. V takšni filmski produkciji, kot jo imamo mi – ko na vsake štiri ali pet let dobiš eno večjo vlogo, če jo sploh dobiš –, to pomeni, da te neke vloge enostavno zgrešijo. K sreči te zgrešene možnosti lahko realiziram v gledališču, kjer je produkcija rednejša. Predvsem pa gledališče prenese več travestije. V najstniški predstavi *Kok ti men zdej dol visiš*, na primer, lahko pri štiridesetih igraš najstnika, a te bo pravi najstnik znotraj igrane zgodbe doživljal kot najstnika. Film pa je kot medij mnogo bolj realističen in tega učinka nekako

ne dovoli. Zato te pri filmu starost omejuje v nekaj, čemur profesionalci rečejo »filmska starost«.

Ampak vi ste že prvi dan srednje šole z maltene filmskim prizorom in repliko pokazali igralski talent: zamudili ste prvo uro, se na vratih pokazali s popolnoma razbito in povito glavo, ko vas je tovarišica vprašala, kdo da ste, ste rekli, da ste Prebil ... In prebíti ste tudi bili.

Drži, prišel sem s prebito glavo. Nesreča se je zgodila na treningu košarke, dva dni pred začetkom šole. Vpisal sem se na intenzivno matematiko in se prvi šolski dan odpravil v razred A. Tam pa me ni bilo v redovalnici, ker so zaradi velikega vpisa oblikovali dva razreda intenzivne matematike, zato so me preusmerili v razred C. Vanj sem vstopil z desetminutno zamudo in bilo je tako, kot ste opisali.

Kakšen je matematičen um?

Tedaj sem sebe sanjal kot bodočega matematika, potem pa se je moje zanimanje preusmerilo v umetnost. Toda matematika je prisotna tudi v umetnosti, in sicer na način, ki je meni bližji. Vse tisto, kar mi je bilo v šoli posredovano kot tehnična, abstraktna veda, znotraj umetnosti dobi vsebino, duhovno ali čustveno. Poglejte glasbo, na primer, ali poezijo. Tudi zgradba moje knjige *Modri trikotnik* sledi nekim matematičnim pravilom. Zakon ravnotežja obstaja tako v duši kot v matematiki. Mislim, da mi te vrste matematika lahko pomaga tudi pri struktuiranju vlog, ko po občutku skušam odmeriti koliko, česa, kje ...

Kako je matematika povezana z igro?

Dogaja se intuitivno, na različnih nivojih, od besedila do gibanja v prostoru. V mladosti sem na primer treniral košarko, kjer smo se med drugim učili razporejanja po igrišču: pet

igralcev mora optimalno pokrivati celoten igralni prostor. To lahko dosežeš samo, če čutiš vse druge in hkrati z njimi loviš ravnotežje. In tudi na odru lahko s soigralci enako loviš ravnotežje po vidnem polju gledalca.

Ste bili organizator igre pri košarki?

Pri tej višini kaj drugega bolj težko.

Kateri je bil na igrišču, poleg organizacije, še vaš adut?

Hitrost, agresivnost ...

Prebrisanost?

Niti ne. Predvsem sem se zagrizeno boril do konca, pa čeprav smo izgubljali za petdeset pik.

Omenili ste matematično strukturo Modrega trikotnika – kaj vas je vodilo pri snovanju te knjige?

Mladostna razočaranja v ljubezni, temu primerno depresivno razpoloženje, melanholijska, zatekanje v domišljjski, nerealni svet, nagnjenje do simbolike in arhetipov – hm, kot bi našteval značilnosti literature iz obdobja romantike –, predvsem pa se mi je v nekem trenutku kot kak privid nenadoma prikazala celotna struktura ...

Življenja?

Zgodb. Zgodb nekega življenja. Nastanek sveta iz petih barv, »ki so bile le slutnje pravih in so od vsega imele le imena«, nato simbolika posameznih barv skozi pravljično o ljubezni in zanikanju ljubezni, o odhajanju, ko ostajaš sam in se sprašuješ, kaj bo sledilo. Vračanje nazaj v eno zrno ... Nekaj let sem raziskoval strukturo in sestavljal zgodbe. Ob vsem tem pa me je močno gnala tudi ljubezen do besede, do jezika. Odkril sem slast in

lepoto besede in se potrudil, da je vsa ta proza na koncu dobila pesniški zven.

Poleg tega, da igrate, pišete, izdelujete tudi skulpture – od kod vam toliko talentov?

Kaj pa vem! Darilo narave ... Mislim, da ima veliko ljudi talente, a mnogi jih ne izkoristijo. Kar se mene tiče, so bistveni predvsem delo, vztrajnost in trma, da se talent sploh uresniči.

So bile pri vas najprej besede ali barve?

Oboje hkrati. V Slovenskem mladinskem gledališču smo pred 15 leti ustvarjali predstavo Silence Silence Silence. V odnosu do tišine smo morali najti masko. Meni pa se je ravno takrat rodil otrok – doma sem vsak dan gledal ta napor malega telesca do neartikuliranih zlogov, ki so šele čez čas tvorili prvo besedo. Popolnoma nevede sem ta siloviti napor uporabil pri kreiranju vloge: artiku-

lacija prvega zvoka – Aaaa! In veliki 'A' je bil obenem moja maska. Ko se otrok rodi, je na pol še v enem, njegova duša se šele začena rojevati in razčlenjevati – tako se tudi barve iz ene, brezbarvne svetlobe skozi prizmo atmosfere v različnih odtenkih razpršijo v svet, ki ga gledamo.

Kakšen je svet, ki ga gledate?

Je ta svet. Ves čas pa slutim, da obstaja tudi oni svet. Dokazati tega ne morem, a starejši ko sem, bolj ga čutim in bolj se tudi oziram vanj.

To ste povedali tako, kot bi tekmovali hkrati za Vegovo in Cankarjevo nagrado ...

Zakaj?

Ker zveni kot rešitev uporabne naloge – hkrati pa gre za dobro povedano zgodbo.

Življenja enostavno ne občutim več kot prihajanje, ampak kot odhajanje. S tem sem se med drugim moral ukvarjati tudi v gledališču, ko smo z Vitom Tauferjem ustvarjali predstavo Vihar. Kdo se skriva v liku Prospera? Človek, ki odhaja. Prospero je lik, ki je z eno nogo že na oni strani. Njegovo magično delovanje poteka ob pomoči duhov z onega sveta. In samo z onega sveta lahko ta svet vidi kot sanje in ga po svoji volji spreminja vsem vpletenim. Obenem pa je v veliki skušnjavi, ali bo odšel zadoščen v maščevanju ali olajšan v odpuščanju. Njegov celoten nastop je slovo, slovo od tega sveta. Ko vse to dojameš, tudi vloga ni več težka in jo vzljubiš. Prospero je izjemno intimen in celo religiozen lik, zato sem bil presenečen, ko so ga v kritikah enačili s sodobnim intelektualcem. Vprašal sem se, koliko smo danes sploh še sposobni slediti tej zgodbi. Duhovnost in znanost si v renesansi, ob nastanku tega besedila, nista bili toliko narazen, kot sta si danes. Tabletam, na primer, omalovažujoče rečemo 'kemija' in zraven prisegamo na 'naravno', toda v vsaki tableti so zgolj elementi narave. Ne morejo biti v tableti, če jih ni v naravi. Nič ni tako skrajno ločeno, kot si dopovedujemo.

Je med znanostjo in mistiko norost? Neopredeljivo stanje?

Ko smo ustvarjali Vihar, smo se šalili: kaj je »spirit« in kaj špirit? Kaj je modrost in kaj norost? Sam sem v življenju imel opravka predvsem z norostjo.

V kakšnem smislu?

Na neki način me je preganjala skozi življenje. Težko bi razložil. Izhodišče v Modrem trikotniku je depresivno stanje slikarja in deklice. V gledališču je ogromno norosti. Devetdeset odstotkov sodobnih dramskih tekstov izhaja iz bolezenskih stanj, ki se rešujejo tako ali drugače. Norost sama ni problem, bistveno je, kaj vam predstavlja.

Kaj predstavlja vam?

Stran / Page: 26

Doseg / Reach: 125000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 1867 cm²

4 / 6

Pomembno je, ali norost obvladuje mene
ali jaz obvladujem norost. Ali sem ribič, ki
me je prevelika riba potegnila v vodo in >

» bom utonil, ali sem ribič, ki ve, kako to ribo ujeti.

Katere vrste ribič ste?

Tako prvi kot drugi ... Poizkusil sem oboje, v mladosti več norosti, danes več razumevanja. Bistveno je, da tega ne zanikam. Da se ne silim k prepričevanju, da norosti v meni ni. To v meni je in je takšno, kot je, in s tem živiš. V poklicu, v katerem sem, lahko izkušnjo norosti uporabim skoraj v vsaki predstavi.

Verjetno je za to potrebno nemalo poguma?

Kot mlajši si tega nisem upal početi. In to je bila največja ovira mojemu igralskemu razvoju. Zgubljal sem se znotraj lastnega zanikanja, ker si nisem upal priznati vseh svojih vsebin. Namesto da bi jih na odru neobremenjeno igral, sem igral njih zanikanje. Kakorkoli, predvsem sem vesel, da midva zdajle skupaj sediva za tole mizo in da se o tem lahko neobremenjeno pogovarjava. To je veliko darilo. Predvsem od ljudi, ki so mi pomagali v najtežjih trenutkih.

Govorite o obdobju, ko ste »prečkali črto«?

Seveda. Vsaka narobe nastavljena pozicija se slej ko prej zlomi. Kot hiša. Če je nekaj v zgradbi narobe nastavljeno, se bo podrla. Če ne prej, ob potresu. Enkrat bo počilo. Zato je edina prava rešitev – da počni. Da lahko potem gradiš na novo.

Ste zgradili na novo Roberta, igralca v Robertu?

Življenje. Spremenil se mi je odnos do življenja, do sebe in do ljudi, ob katerih čutim to življenje. Spremenil se je pogled. Marsikaj, kar je bilo prej neznosno težko, je postalo lažje ...

Na primer?

Delo, igra, odnosi, vse po malem ...

Drugače tolerirate ljudi?

Mislím, da jih veliko lažje sprejemam zdaj kot pa prej, ko tudi sebe nisem sprejemal takšnega, kot sem bil. Zato je zdaj tudi na odru drugače. Ravno pred kratkim sem razmišljal o tem: če si med igranjem do sebe pošten, če se nič ne greš – enako občuti tudi občinstvo. Občuti, da se ta trenutek na odru dogaja zares. Z leti se naučiš, da ne bežiš iz položaja, v katerem si ujet. Ko igraš, ne smeš bežati od sebe. Mlad igralec pa običajno počne ravno to – beži iz položaja, v katerem se je znašel, in temu primerno tudi igra. Govorim iz lastne izkušnje.

Precej natančno se ukvarjate z igro.

Upam.

Vam to omogoča vaša občutljivost?

Ne vem. Velik del svoje kariere sem veljal za malomarnega igralca, malomarnega študenta. Na akademiji, na primer, nisem veliko

naredil za govor, pa bi bilo dobro, če bi. Zdaj to čutim ravno obratno: zavedam se, koliko je moj govorni organ možno izboljšati, in rad bi dosegel maksimum. Z vajo, seveda. Se pravi, od malomarneža do natančneža.

Koliko se ukvarjate s tem, da ste igralec?

Največ takrat, ko delam.

Kaj pa ob dveh, ko greste z vaje?

Se raje ukvarjam z večerjo. (*smeh*) No, res je, da poleg vživljanja v vlogo, kar v tebi odmeva tudi po vaji, k igralskemu poklicu sodi še kup porivov, ki lahko krepko posežejo v zasebno življenje. Ko igralec igra glavno vlogo, se počuti glavnega, ko igra manjšo vlogo, se počuti manjšega, ko igra najmanjšo, je obupan, in ko kolegu uspeva bolje kot njemu, je ljubosumen in zavisten.

Ste res?

Vsi smo. Bolj ali manj, odvisno od tega, koliko tem porivom dovoliš, da te obvladujejo. Če te pet minut, je še v redu, dve noči

tudi še gre, če pa te drži vse leto, je že velik problem.

Ženske igralko še govorijo o ljubosumnosti med kolegicami – moški redko.

Moški tudi zajokati ne znamo tako spontano kot ženske, pa smo lahko enako ranjeni.

Kaj najraje igrate?

Zadnja leta se najbolj razveselim predvsem dobrih in jezikovno zahtevnih besedil. Guibertovo *Mlado meso*, Shakespearov *Vihar*, Božičev *Šumi* skupaj s pesmimi samega Chubbyja. Zadnje dni me je razveselila drama *Stolp*, ki jo je v poetičnem jeziku napisal Ivo Svetina. Ob takšnih besedilih se kot igralec lahko precej naslonim na tekst in vlogo iščem v niansah sporočila in jezika. Obstajajo pa tudi vloge, v katerih si v samem izhodišču z besedilom precej na suhem. Cankarjevo *Pohujšanje v dolini šentflorjanski*, na primer, me je obdarilo z nemo vlogo, a tudi takšne vloge so izziv.

Kako to mislite?

Predvsem je treba čakati, da se nekaj postopkov v nastajanju predstave že zgodi. Če ti tekst sam ne gradi lika – čakaš. V *Pohujšanju*, v katerem sem igral šentflorjanko, sem se na koncu poigral s samo prisotnostjo, z masko, kostumom in z vživljanjem v žensko dušo. Kar je že tako in tako zanimivo. (*smeh*)

Kaj ste čutili kot moški v ženski?

Ko sem se popolnoma vživel – ženska občutja.

Kako drugačna so?

Hm, ne vem ... Morda gre le za drugo plat samega sebe, za isti značaj, ki se namesto skozi moško izraža skozi žensko podobo. Mi-

slim, da je zapeljevanje osnovna značilnost te preobrazbe. Zapeljevanje je v soočenju z moškim glavno žensko orožje. In ko igram žensko, se torej poigravam z orožjem nasprotnika. (*smeh*) Zapeljujem pa občinstvo. Podobno je s kraljevimi vlogami, saj še noben od igralcev ni bil kralj, upodobimo pa jih lahko izvrstno, z vsemi tegobami vladanja vred.

Kakšno je vaše kraljestvo?

Se mi ne sanja. (*smeh*)

Ampak vsak zase ve, kateremu kraljestvu pripada.

Moje trenutno kraljestvo so moji bližnji, moji prijatelji. Ljudje smo hecni tiči: gremo in se poročimo, nato pa iz odnosa bežimo – ali v lokalni bife ali v službo. Nekam pač. A dlje ko ta beg traja, bolj si utrujen. Zato počasi obstaneš. Obnemoreš. Privoliš v človeka, ki si ga izbral in ki je izbral tebe.

Kaj naredimo iz tistega, kar se je zgodilo vmes?

Večinoma gre za nagon in ta enostavno ugasne. Ali pa samo še blago tli, kot spomin, kot brazgotine ... Velikokrat se spomnim kakšne situacije, ki sem jo kdaj v preteklosti povzročil iz nagonskih porivov in se mi z današnjega gledišča zdi obupna. Po drugi strani pa si mislim, saj se samo še jaz spomnim tega, saj le mene preganja, moja samopodoba. Drugi te vidijo drugače.

Kje je gledališče v vsem tem, kar ste pravkar povedali?

Ko je postalo moj poklic, je zasedlo vsaj polovico mojega življenja. A pustiva to! Predvsem sem vesel, da slovensko gledališče še ni oživilo tranzicijskih eksperimentov, s katerimi se mu že dolgo grozi. To nam omogoča, da imamo še vedno dobre razmere za delo in temu primerne rezultate. Ustvarjamo enega boljših gledališč na svetu. S sodelavci sem dovolj potoval po mednarodnih festivalih, da sem se o tem lahko prepričal. To je nekaj, na kar smo kot narod res lahko ponosni. Če se spravimo ukinjat naša gledališča, privarčevali ne bomo veliko, izgubili pa ogromno.

Kdaj se je v vašem življenju pojavilo kiparjenje in zakaj?

Tedaj ko sem se zlomil. Pomagalo mi je na poti iz grozljivega brezna samote. Sprva je bilo bolj terapija, kasneje pa se je razvilo v raziskovanje, tako materialov kot novih izraznih možnosti. Pri mojem kiparjenju gre za poseben pristop, ki ni vezan na klasične tehnike, kot so glina, kamen ali bron. V tej smeri nisem niti izobražen. Pri delu uporabljam gradbene materiale, na primer tiste, ki rabijo za izdelavo toplotne izolacije. Če morajo na fasadi zdržati vsaj 50 let, bodo tudi v skulpturi, predvsem pa so v manjših količi-

nah, cenovno zelo dostopni. Vse skulpture so oblečene v razbito keramiko, torej v barve. To pa jih približa izhodiščem, iz katerih sem izhajal pri pisanju Modrega trikotnika.

Kaj vam pomenijo skulpture?

Vsekakor svet, v katerega se lahko umaknem pred vrvežem in hrupom. In še nekaj je, veliko je ročnega dela s konkretnimi, oprijemljivimi materiali. V gledališču pa imamo, ravno nasprotno, dostikrat opravka z neoprijemljivim, z iluzijo, zato se včasih počutim, kot da bi rezali zrak. Tudi skulptura je na koncu iluzija, praktično ne rabi ničesar, razen pogledu, otipu in estetskemu užitku, pot do nje pa je precej bolj stvarna. In še nekaj je, skulptura, potem ko je končana, govori tudi meni, o meni samem ... Podobno kot knjiga.

Zakaj Modri trikotnik in ne na primer bel?

Modra se je sama izbrala. To opisuje tudi ena od zgodb v knjigi.

Sta vam bolj zanimivi kateti ali hipotenuza?

Kaj pa vem, tri povezane črte pač. Sicer pa ne gre za pravokotni trikotnik. Prej bi rekel, da ima enake stranice.

Boste nadaljevali s pisanjem?

Zakaj ne? Res, da precej svoje energije in strasti do jezika skurim že v gledališču ... Ampak nikoli ne reci nikoli.

V čem se sebi zdite drugačni od drugih?

Ne bi rekel, da sem kaj dosti drugačen.

Ste povprečni?

Zakaj pa ne bi bil? Ko sem dobil otroke, se mi je zdelo, da odkrivam veselje in da ni boljšega starša od mene. Potem pa sem čez čas opazil, da se vsi starši obnašajo po popolnoma enakih vzorcih. Nekoč sem slišal rek, da ima mačka mlade zato, ker ji paše. Prepričan sem, da imamo vsi v svoji naravi vgrajene osnovne obrazce, po katerih delujemo skozi življenje. Lahko se počutimo še tako izjemne ali pomembne, toda v osnovi nismo dosti drugačni od drugih ljudi. Napisal sem knjigo, ustvarjam skulpture, delam v gledališču – vse zato, ker mi je to omogočeno. Lahko živim od gledališča, zato si lahko privoščim, da ob tem ustvarjam skulpture ali napišem knjigo. Imam to srečo. Za zdaj.

Ampak vi ste nekoč rekli, da nas na tem svetu v resnici ni ...

To se je nanašalo na znameniti Prosperov oziroma Shakespearov stavek: »Iz take smo snovi kot sanje in naše majceno življenje obkroža spanje ...«

Se pravi: to, kar živimo, so sanje. In obkroža nas spanje. Smrt. Morda bomo šele v tem spanju postali resnični. ■